

FOLKETINGET

Europaudvalget

Referat af 34. europaudvalgsmøde

Dato: tirsdag den 18. maj 2021

Tidspunkt: Mødet startede kl. 11.05

Sted: vær. 2-133

Til stede: Henrik Møller (S), næstformand, Jens Joel (S), Henrik Vinther (RV), Rasmus Nordqvist (SF), Søren Søndergaard (EL), Kim Valentin (V), Alex Ahrendtsen (DF) og Orla Østerby (UFG).

Desuden deltog: Statsminister Mette Frederiksen og sundhedsminister Magnus Heunicke.

Henrik Møller fungerede som formand under hele mødet.

Punkt 1. Forelæggelse af ekstraordinært møde i Det Europæiske Råd 24. - 25. maj 2021

Ekstraordinært Det Europæiske Råd 24-25/5-21 – bilag 3 (fortroligt udkast til konklusioner)

Ekstraordinært Det Europæiske Råd 24-25/5-21 – bilag 2 (fortroligt udkast til retningslinjer for konklusioner)

Ekstraordinært Det Europæiske Råd 24-25/5-21 – bilag 1 (fortroligt udkast til kommenteret dagsorden)

EUU alm. del (20) – bilag 516 (fortrolige breve vedr. deling af vacciner)

Covid-19-situationen

Statsministeren: Forventningen er, at også dette ekstraordinære topmøde i høj grad kommer til at handle om covid-19-situationen. Den tredje bølge har jo stadig alt for godt fat i det europæiske kontinent. Vi kommer til at diskutere leverancer og udrulning af vacciner, også i det globale perspektiv: En række lande, herunder Danmark, har markeret, at tiden er kommet til at træffe en beslutning om, hvordan vi kan dele vacciner med resten af verden – i takt med at vi nu begynder at have vaccineret mange i vores egne befolkninger og kommer til at vaccinere endnu flere over de næste par måneder. Som mange efterhånden har udtrykt det, er vi først sikre den dag, alle er sikre. Og på den lidt større geo- og sikkerhedspolitiske klinge er det i mine øjne vigtigt, at det er Europa og USA, der tager teten i vaccineudrulningen. Det er også de meldinger, vi får fra den nye amerikanske administration – det er rigtig positivt.

Vi havde i øvrigt et uformelt møde i Portugal i forrige uge, hvor vi fik lejlighed til at afholde en videokonference med premierminister Modi og dermed med Indien. Ud over at det er rigtig vigtigt at få understøttet det spirende gode samarbejde mellem Indien og EU bl.a. på det grønne område, er det værd at notere sig, at man fra indisk side glæder sig meget over den hjælp, EU og Danmark har ydet i den ekstremt svære situation, Indien står i.

Desuden kommer vi til at diskutere coronapas og vigtigheden af at få det på plads, inden sommer-sæsonen begynder, så vi kan få gang i sikker turisme. Det handler også om at sikre, at folk fra tredjelande – herunder USA – som ønsker at besøge Europa hen over sommeren, kan få adgang til EU-landene. Vi vil fra dansk side efterstræbe, at EU får en fælles tilgang til ind- og udrejse for folk fra tredjelande.

Kim Valentin: Kan statsministeren fortælle mere om, hvad regeringens egen tilgang er til ind- og udrejse for folk fra tredjelande?

Rasmus Nordqvist: Jeg har en kort kommentar til vaccinespørgsmålet: Det er jo godt, at man igen og igen anlægger det globale perspektiv, og at det er kommet til at fylde mere i diskussionerne. For selv om det lyder floskelagtigt efterhånden, er det virkelig rigtigt, at ingen er sikre, før alle er sikre. Jeg håber derfor i den grad, at der bliver presset på for en fastholdelse af det globale perspektiv, selv om vi stadig har en svær situation mange steder inden for Europas grænser.

Statsministeren: Vi er beskæmmende langt væk fra at have vaccinedækket Jordens befolkning. Derfor er den globale solidaritet på dette område ganske rigtigt fuldstændig afgørende. Og det er vigtigt, at det er EU og USA, der tager teten i den faktiske udrulning af vacciner. En del andre aktører har talt om at gøre det, men uden at der er fulgt så mange vacciner med ordene, så her har vi altså stadig mulighed for at blive meget konkrete på et forhåbentligt snarligt tidspunkt. Så langt er jeg enig.

Om indrejse fra tredjelande vil jeg sige: Tingene flytter sig hele tiden, i takt med at vi får stadig mere viden om vaccinerne. Vi bliver ved med at have epidemikontrol med monitorering af mutationer og smittespredning i hele Europa. Den øjeblikkelige diskussion handler om, hvad vi helt konkret gør, både i forbindelse med rejser inden for og uden for EU. Vi har en entydig interesse i, at folk fra USA eller Storbritannien kan rejse i Europa. Men børn er jo ikke vaccinerede, i hvert fald ikke endnu. Så når der er mulighed for indrejse fra disse lande, kan der komme familier hertil, hvor forældrene er færdigvaccinerede, men hvor deres børn tager en ny mutation med. Den slags problematikker skal vi have afklaret og få fundet en løsning på. Vores tilgang er den samme som i alle mulige andre sammenhænge, nemlig at vi forholder os til virkeligheden, som vi så navigerer efter.

Kim Valentin: Kan man forestille sig en situation, hvor Danmark har ét sæt regler og resten af Europa et andet sæt regler om coronapas?

Statsministeren: Nej, vi sigter mod fælles regler. Det gælder både for det digitale grønne certifikat og for tilrejsende fra tredjelande. Det er ikke mindst afgørende, hvordan vi får fundet en løsning på overvågningsdelen. For certifikatet er der en lovgivningsproces i gang nu, og den går jo hurtigere, end hvad vi er vant til i EU-sammenhænge, fordi alle har en interesse i, at det skal hurtigt på plads. Det er vigtigt at sige, at karantænespørgsmålet er et nationalt anliggende, så jeg kan ikke garantere, at der ikke kommer til at være forskellige regler for karantæne rundt om i Europa. Alt peger dog i retning af, at vi snart får lettere ved at kunne rejse rundt, end det er tilfældet lige nu.

Kim Valentin: Statsministeren kommer ind på genopretningsfonden, og jeg har læst Danmarks genopretningsplan, som man har sendt til EU. Små 60 pct. går til grøn og digital omstilling, men af de resterende 40 pct., er intet afsat til kulturen – hvorfor det?

Statsministeren: De nationale bidrag til genopretningsfonden er ikke et tema for DER-mødet. Jeg går ud fra, at I med de ansvarlige ministre har haft en teknisk gennemgang af det, der er indsendt.

Den fungerende formand: Vi diskuterede det med kulturministeren på sidste møde.

Kim Valentin: Når jeg spørger statsministeren, er det, fordi det ofte er nemmere at få et ærligt svar fra begyndelsen i stedet for at indkalde ministeren i samråd senere i forløbet. Jeg vil gerne finde ud af, hvorfor kulturen er fuldstændig udeladt. Det er derfor, jeg spørger. Men jeg har da fuld forståelse for, hvis statsministeren ikke er inde i kulturområdet. Så kan jeg bare indkalde til det samråd.

Den fungerende formand: Kulturministeren understregede, at Danmark er et af de lande, der har brugt mest på kulturen i forbindelse med coronapakkerne, så på nationalt plan må man sige, at vi er godt med.

Søren Søndergaard: Jeg fik ikke helt fat på, om statsministeren vil være tilfreds med de rådskonklusioner, der er lagt op til. Er det det, man kommer hjem med? Er de ikke utilstrækkelige, selv hvis de bliver kombineret med de relativt uforpligtende bemærkninger fra det brev, bl.a. statsministeren har været medunderskriver på?

Statsministeren: Regeringen ville godt kunne se sig selv i den konklusionstekst, der foreligger nu, men jeg forventer, at der frem mod topmødet kan komme ændringer.

Søren Søndergaard: Problemet er, at konklusionsteksten ikke indeholder konkrete initiativer. Hvis jeg har misforstået dette, kunne jeg godt tænke mig, at statsministeren nævnte, hvilke konkrete initiativer det drejer sig om. Der er nogle plusord om, at man skal støtte og fremskynde og forskellige ting, men hvad er det, der helt konkret kommer til at ske på basis af de topmødekongklusioner?

Vi har jo haft diskussionen om TRIPS-waiveren mange gange før, altså den midlertidige ophævelse af patientrettigheder, hvilket USA støtter. Statsministeren har ofte talt imod den med forskellige argumenter, bl.a.:

- at det ikke var den rette vej til flere vacciner, fordi der ikke er fabrikker nok – jeg ved ikke, hvor statsministeren har den viden fra – og
- at det er den forkerte vej at gå, fordi der mangler produktionskapacitet; men Politico skrev jo forleden dag, hvordan bl.a. et dansk firma har tilbudt produktionskapacitet til medicinalfirmaer; de er bare ikke interesserede i det.

Derfor vil jeg spørge, om det, der er brug for, er flere relativt uforpligtende erklæringer, når kendsgerningen er, at mindst 83 pct. af vaccinerne er uddelt til de højeste mellemkomstlande og de rige lande, mens blot 0,2 pct. er gået til indbyggerne i lavindkomstlande. Der er i stedet behov for konkrete initiativer.

Statsministeren: Ja, der er behov for konkrete initiativer, men vi gør jo også klart i det brev, som er afsendt med Danmark som medunderskriver, at EU skal leve op til sit globale ansvar, i takt med at EU-landene får vaccineret sine egne befolkninger. Så ja, jeg kan godt leve med disse konklusioner.

Hvad angår patentspørgsmålet har jeg de samme forbehold, som jeg har haft hele vejen igennem. Jeg tror, man skal passe på med at lægge alle sine æg i én kurv. Selvfølgelig kan man diskutere spørgsmålet i WTO-sammenhæng, men jeg er fortsat bekymret for, om man risikerer at spænde

ben for sig selv. At vi har en kapacitetsudfordring, mener jeg er hævet over enhver tvivl: Vi kan simpelt hen ikke producere de vacciner, vi har behov for. Det er derfor, vi ønsker at øge og forbedre kapaciteten både på dansk og europæisk plan. Dette rører jo ved en velkendt uenighed. Jeg fortsætter gerne diskussionen og er også lydhør, men som sagt mener jeg, at patentvejen har en indbygget risiko for, at vi kommer til at spænde ben for os selv, og det skal man i hvert fald bare have med i sine overvejelser.

Søren Søndergaard: Det er jo rigtigt – man skal have mange ting med i sine overvejelser, men det er sandelig også noget, der har været overvejet og diskuteret i mange, mange måneder. USA er kommet til den konklusion, at det vil være klogt med tiltag gennem WTO, og regeringen har jo normalt ikke problemer med at lytte til amerikanerne. Alligevel gentager statsministeren de samme bekymringer. Det giver mig anledning til at spørge, om det ikke gør indtryk på statsministeren, at der nu kommer eksempler frem, hvor firmaer, bl.a. det danske Bavarian Nordic, har henvendt sig til vaccineproducenter med tilbud om partnerskab for at udvikle produktion, men har fået nej tak? Det tyder jo på, at i hvert fald visse vaccineselskaber ingen interesse har i, at produktionen bliver sat op. Jeg må gentage, at kun 0,2 pct. af den fattigste del af verden hidtil er blevet vaccineret. Hvad er tidsrammen? Jeg forstod det første gang, statsministeren sagde det for et halvt års tid siden, men jeg begynder at blive en lille smule utålmodig, især når man fremfører de samme oprindelige argumenter i form af bekymringer, som ikke er underbygget med fakta.

Kim Valentin: Søren Søndergaards bemærkninger minder mig om, at vi har fået udleveret et notat, som siger, at Danmark i 2021 har indkøbt 34 mio. vaccinedoser. I 2021 må vi jo formode, at vi maksimum skal bruge 10 mio., så er der 24 mio. i overskud på en eller anden måde. Når jeg siger det her, er det fordi regeringens vaccinstrategi bygger på 1) handel med en kommerciel vaccineproduktion i Danmark; 2) understøttelse af danske vaccinekandidater; 3) støtte til forskning og innovation; og 4) europæisk samarbejde om at iværksætte en fælleseuropæisk arbejde for at øge produktionskapaciteten. Men der står ingenting om, hvad vi skal gøre over for andre lande. Det er vel det, som Søren Søndergaard spørger ind til, fordi det ikke er nævnt i den strategi, som regeringen har. Og det er også det, jeg spørger ind til her.

Statsministeren: Strategien handler om forsynings sikkerhed. Ved siden af det har vi både en europæisk og en global strategi, som begge er vigtige. Vi er ikke uenige om, at vi skal have vaccineret befolkninger uden for Europa. Det kan desuden være, at vi får behov for at booste de vaccinerede – og endda rebooste ad flere omgange. Derfor er kapacitetsspørgsmålet i mine øjne afgørende. Det er rigtigt, at vi har købt flere vacciner, end vi på papiret har behov for. Det har imidlertid vist sig at være en klog strategi, fordi vaccineudrulningen kan blive bremset af forsinkelser i leverancer eller sundhedsmyndigheders beslutninger om at undlade at tage visse af vaccinerne i brug. Så det er selvfølgelig både et spørgsmål om, hvordan vi sørger for, at de vacciner, vi på kort sigt ikke skal bruge selv, kommer ud at arbejde andre steder end i Danmark – og et spørgsmål om, hvordan vi sørger for en sikker global alliance. Jeg forstår sådan set godt Søren Søndergaards utålmodighed og anerkender den også – for vi har behov for at vaccinere, og vi har ikke god tid. Jeg kommer ikke til at give andet svar: At være uenig i at gå patentvejen betyder ikke, at man ikke mener, at der skal skaffes tilstrækkeligt med vacciner. Jeg tror mere på at få udbygget kapaciteten, men jeg anerkender, at det haster. Vi presser på, hvor vi kan.

Klima

Statsministeren: Det andet store tema på DER-mødet bliver klima. Som I ved, blev der i december indgået en ambitiøs aftale med et nyt ambitiøst mål, en reduktion på 55 pct. i 2030. Nu skal vi så i gang med at diskutere, hvad vi konkret skal gøre. Herunder i vores egen forberedelse til COP26 i Glasgow senere på året, hvor landene kommer til at diskutere byrdefordeling, altså hvordan målet reelt kan nås, og hvilke lande der skal tage hvilke ansvar i den forbindelse. Hvis vi kigger på den nuværende byrdefordelingsaftale, som tager udgangspunkt i bnp pr. indbygger, har Danmark et reduktionsmål på 39 pct., mens andre lande har et mål på 0 eller kun ganske få procent. Men for klimaets skyld er det vigtigt, at alle lande begynder at bevæge sig fremad – ikke kun nogle lande eller for den sags skyld mange lande. Selvfølgelig skal vi have en grundlæggende respekt for, at landene har meget forskellige udgangspunkter, men byrdefordelingen skal ikke desto mindre være retfærdig, og vi har altså behov for, at alle lande kommer med i den grønne omstilling. Så det kommer vi til at bruge en del tid på at diskutere.

Angående teknikken i kvotehandelssystemet og byrdefordelingsmekanismen må jeg henvise til ressortministrene, der kommer i Europaudvalget, når der skal tages mandat. Grunden til, at emnet er på dagsordenen for dette DER-møde, er, at der er store ting på spil, men stats- og regeringscheferne sidder ikke og træffer tekniske beslutninger.

Som I kan huske, indgik vi sidste sommer en bred aftale om en stor genopretningsfond i EU. Heri er der afsat et betydeligt milliardbeløb til understøttelse af den grønne omstilling. Vi vil fra dansk side insistere på, at de skal bruges på at nå klimamålene, så vi ikke skal til at betale to gange, så at sige.

Rusland

Statsministeren: Vi kommer også til at diskutere Rusland. Her vil vores tilgang være, at det er vigtigt med europæisk solidaritet, når vi mærker aggressioner i EU. Det er samtidig vigtigt, at vi udviser solidaritet med gode venner som Ukraine og svarer igen over for Rusland, bl.a. med sanktioner, når det kræves. Med det pres, vi for tiden kan mærke fra Rusland, er det svært at forestille sig, at vi skal lempe nogen sanktioner – det kan tværtimod sagtens være, at vi får behov for at indføre flere på et senere tidspunkt.

Forholdet til Storbritannien

Statsministeren: Endelig vil der være en drøftelse af forholdet til Storbritannien. Vores tilgang er stadig den samme: Det er ærgerligt med Brexit, men Brexit er et vilkår, vi arbejder sammen under. Det er vigtigt at have en meget tæt dialog, så EU og Storbritannien bliver ved at følges ad, selv om vi ikke er i union med hinanden længere. Samtidig er det vigtigt at holde fast i, at begge parter faktisk overholder den aftale, der foreligger.

Rasmus Nordqvist: For at få Storbritannien til at overholde aftalen må der være en konsekvens, hvis den brydes. Det er vigtigt at pointere over for Storbritannien. Vi må ikke være for medgørlige, men skal være faste i kødet.

Statsministeren: Ja, aftaler skal naturligvis overholdes; ellers er der ikke nogen grund til, at man indgår dem. Ikke mindst som her, hvor der har været tale om en vanskelig og langstrakt forhandling.

Punkt 2. Forelæggelser ved sundhedsministeren:

Sundhedsministeren: Jeg er her i dag for at forelægge det uformelle videomøde for sundhedsministre på torsdag den 20. maj. Samtidig forelægger jeg Kommissionens forslag til rådsafgørelse om EU's deltagelse i de kommende drøftelser i WHO om en global pandemitraktat. Begge sager forelægges til udvalgets orientering.

a) Forslag til Rådets afgørelse om den holdning, der skal indtages på Den Europæiske Unions vegne ved Verdenssundhedsforsamlingens 74. samling

– *Vedtagelse*

KOM (2021) 0233

KOM (2021) 0233 – bilag 3 (revideret samlenotat)

EUU alm. del (20) – bilag 533 (kommenteret dagsorden)

Sundhedsministeren: Jeg begynder med pandemitraktaten, som skal drøftes ved Verdenssundhedsforsamlingen i WHO i næste uge. Jeg skal gøre udvalget opmærksomt på, at vi har fundet en lille fejl i samlenotatet efter oversendelsen. Den er nu rettet, og vi har efterfølgende sendt et opdateret notat. Vi beklager den sene fremsendelse af den rettede udgave.

Der er lagt op til, at forsamlingen skal beslutte at påbegynde en mellemstatslig proces om etablering af en international pandemitraktat – i form af en såkaldt rammekonvention. Konventionen skal bidrage til at forbedre det globale beredskab og den fælles indsats ved fremtidige pandemier og andre sundhedskriser. Konventionen skal være forankret i WHO, og det er ambitionen, at den skal kunne vedtages af WHO's medlemslande i 2022. Pandemikonventionen skal bygge på de erfaringer, vi har samlet op under covid-19-pandemien, og skabe en robust politisk og retligt bindende ramme for et globalt samarbejde om sundhedssikkerhed.

Forslaget blev senest drøftet ved Det Europæiske Råds møde i februar i år. Det fremgår af konklusionerne fra det møde, at EU vil fremme den globale sundhedssikkerhed, bl.a. ved at styrke WHO og arbejde hen imod en international pandemitraktat.

Der forhandles i disse dage uformelt i Genève for at forberede beslutningen i WHO i næste uge. Vi kender derfor ikke de endelige rammer for det videre arbejde med traktatforslaget.

Kommissionen har fremsat forslag til rådsafgørelse, der slår fast, at Den Europæiske Union støtter igangsættelsen af en proces med henblik på etablering af en rammekonvention om pandemiberedskab. Der lægges samtidig op til, at EU skal have mulighed for at deltage i forhandlingsprocessen og for – til sin tid – at blive kontraherende part i en sådan konvention.

Da sundhedsområdet hovedsagelig falder under medlemslandenes kompetence, vil der i relation til en kommende konvention være tale om blandet kompetence.

Ud over sundhedsområdet er det muligt, at en kommende konvention vil berøre andre politikområder, som reguleres på EU-niveau. Det kan f.eks. være handel, fri bevægelighed, det indre marked, databeskyttelse, udviklingssamarbejde eller andre områder, som er relevante for det globale sund-

hedsberedskab. Dette ved vi dog ikke endnu, da der ikke foreligger et udkast til indholdet i en pandemitraktat.

Vi befinder os med andre ord i en tidlig fase, hvor det skal besluttes at igangsætte arbejdet med konventionen i WHO-regi. Derfor er der heller ikke lagt op til, at vi på nuværende tidspunkt skal tage stilling til det nærmere indhold i en kommende konvention.

Det konkrete forslag fra Kommissionen går ud på, at vi fra EU's side støtter at sætte arbejdet i gang, og at vi i fællesskab vil arbejde for, at Unionen får mulighed for at deltage i arbejdet – og for at tiltræde konventionen, når den er færdigforhandlet. Hensigten er altså, at EU skal være klar til at engagere sig i arbejdet, hvis WHO beslutter at gå videre med traktatforslaget.

Regeringen lægger op til, at Danmark stiller sig positivt over for forslaget om en pandemikonvention med forankring i WHO som den ledende globale aktør på sundhedsområdet. Vi vurderer, at en konvention vil kunne bidrage til at angive en politisk retning, styrke det multilaterale samarbejde og mobilisere ressourcer til sundhedssikkerhed og beredskab, hvor der er behov for en stærkere global indsats i fremtiden. Regeringen er i den forbindelse enig i, at Unionen bør have mulighed for at bidrage til forhandlingerne inden for de områder, hvor EU har kompetence. Vi er også enige i, EU bør kunne tiltræde en eventuel kommende traktat. På den baggrund forventer regeringen at kunne støtte rådsafgørelsen.

Rasmus Nordqvist: Jeg finder det naturligvis vigtigt, at vi går proaktivt ind i arbejdet, både fra dansk og fælleseuropæisk side, for det er helt nødvendigt, at vi får oprettet sådan en konvention. Især fordi vi kan lære så meget af den situation, vi står midt i lige nu. Jeg er egentlig lidt nysgerrig efter at høre, hvor Kommissionen ser forhandlingerne forankret i det europæiske spor. Hvis man skal sidde og forhandle i WHO, kunne jeg godt blive lidt bekymret for, at medicinalindustriens interesser blev begunstiget på bekostning af folkesundhedens interesser.

Dernæst en opfordring: Vi må jo sige, at de instrumenter, vi kender til håndtering af pandemier, i form af patenter osv., har vist sig ikke at fungere, når de rigeste lande i verden løbende har kunnet opkøbe stort set alt, hvad der findes af producerede vacciner, og samtidig har stået i vejen for, at fattigere lande har kunnet begynde at anvende deres produktionskapacitet gennem en ophævelse af patenter i WHO-regi. Og når nu systemet har vist sig ikke at virke, hvordan kan vi så håndtere pandemier fremover? Dette problem er man nødt til at inddrage i drøftelserne på en eller anden måde. Ud fra det vi ved om bl.a. zoonoser, er det desværre sandsynligvis ikke sidste gang, vi har oplevet en pandemisituation som den aktuelle.

Sundhedsministeren: Jeg genkender den problemstilling, Rasmus Nordqvist skitserer, men jeg kan desværre ikke svare præcist på, hvordan Kommissionen har tænkt sig at forankre det i EU. Vi lægger dog til grund, at i hvert fald sundhedskommissæren vil spille en nøglerolle, men også f.eks. udviklingskommissæren kan vise sig relevant.

Kim Valentin: Jeg bliver nervøs, når det nævnes, at en kommende konvention vil kunne komme til at berøre andre politikområder, som reguleres på EU-niveau – handel, fri bevægelighed, det indre marked, databeskyttelse, udviklingssamarbejde osv. Det berører jo meget vigtige værdier for Danmark og det, vi lever af. Det skal være meget mere eksplicit, hvad der menes med de formuleringer. Vil man inkludere disse områder under WHO's hat?

Sundhedsministeren: En ny traktat må ikke pålægge landene unødvendige byrder eller indskrænke muligheden for at handle hurtigt og effektivt under en pandemi. Her oplistes områder, hvor der har vist sig stopklodser eller snubletråde i løbet af pandemien. Områder, hvor Danmark ville have gavn af styrket globalt samarbejde. Som eksempel kan nævnes, da vi og EU desperat manglede værnemidler, og vi forsøgte at få fly til at lande i Kastrup Lufthavn med værnemidler fra regioner, der producerer dem. Nogle fly skulle mellemlande i lande, der ikke ville have dem til at lette igen. Man troede næsten det var løgn, men det var det modsatte af et globalt samarbejde. Det var tæt på, at vi ikke kunne skaffe tilstrækkeligt med mundbind, handsker, kitler osv. Det kunne være noget sådant, der kom til at indgå i et globalt samarbejde, og det mener jeg ville være til stor gavn for os. Et andet element kunne være lettere adgang til data om smitte og deling af data om smitte. Der har jo været besvær med at få data fra Kina i tide. Sådanne problemer er det godt at have indkapslet.

Kim Valentin: Men forestiller man sig, at WHO skal sidde og styre verden på den måde, det står beskrevet her? I EU har vi jo netop drøftet, at strategiske produktioner skal placeres lokalt. Vi skal altså være meget forsigtige med, nøjagtigt hvad vi får skrevet ind i en traktat, og det skal være helt tydeligt, hvad der menes med f.eks. begrænsninger i den frie bevægelighed. Det er værd at tage en grundig diskussion om.

Sundhedsministeren: Tak for den bemærkning. Den tager vi med, og vi er fuldt opmærksomme på det. Hvis jeg kender Kommissionen ret, så er de også fuldt opmærksomme på det, Kim Valentin nævner her. Men godt at få det nævnt.

b) Forelæggelse af uformel videokonference for sundhedsministre den 20. maj 2021

– *Udveksling af synspunkter*

Videokonference 20/5-21 - beskæftigelse m.v. – bilag 1 (samlenotat)

EUU alm. del (20) – bilag 533 (kommenteret dagsorden)

Sundhedsministeren: På dagsordenen er en udveksling af synspunkter om næste skridt i vaccinationsindsatsen for 2022 og 2023 samt en status over udbredelsen af virusvarianter i medlemslandene. Formandskabet lægger op til, at medlemslandene kan give udtryk for, om de har til hensigt at indgå i eventuelle fælles indkøbsaftaler om vacciner i de kommende år. Der er dog tale om en indledende drøftelse, og der skal ikke træffes beslutninger på videokonferencen.

Fra regeringens side støtter vi, at man nu tager fat på drøftelserne om en strategi for vaccinationsindsatsen i EU for 2022 og 2023. Gennem fælles indkøbsaftaler har vi på meget kort tid sikret effektive vacciner til EU og til danskerne. Men regeringen ønsker desuden, at EU skal blive bedre til at sikre forsyningen af vacciner i fremtiden, og i den forbindelse er det helt afgørende med en rettidig planlægning af vaccinationsindsatsen de kommende år. Regeringen vil således umiddelbart stille sig positivt over for fælles indkøb af vacciner for 2022 og 2023.

En af de ting, regeringen vil lægge vægt på i det videre arbejde, vil være behovet for at tage højde for nye virusvarianter – både når det gælder vaccineudvikling og vaccineindkøb. Det vedrører ikke kun vaccinerne i 2022 og 2023. Vi skal være opmærksomme på behovet for at tage højde for nye varianter i forhold til vaccineleverancerne allerede i år.

I Danmark følger vi udviklingen i smitten med både de såkaldt *bekymrende varianter* og de såkaldte *varianter af interesse* tæt. Myndighederne har et meget tæt overblik over, hvordan de enkelte varianter udvikler sig i Danmark. Følger man lidt med i pressen bare i Europa, kan man se, at der er virkelig stort fokus på dette. Nogle lande tester ikke så meget som os; i Danmark har myndighederne et godt overblik, tjek på det og fokus på det, og det er jo godt, for så behøver befolkningen ikke bekymre sig. Og det er jo det, der er vores mål.

Desuden er målet, at de vacciner, der vil være tilgængelige, hvis eller når eventuel revaccination bliver aktuel – meget tyder på, at det kan komme på tale på et tidspunkt – vil være effektive mod de virusvarianter, der til den tid måtte være udbredt. Vi har i øjeblikket fem varianter, vi holder skarpt øje med i Danmark, og der kan komme nye til. Vores viden om varianter er begrænset, fordi den afhænger af viden om, hvordan situationen udvikler sig i andre lande. Lige nu og her er det måske den såkaldt indiske variant, som der er mest medieomtale af, og dens bevægelser i samfundet fører vi meget nøje overvågning af. Men en sikker viden om, hvordan den vil bevæge sig i de kommende uger og måneder, kan ingen lande levere. Men vi kan følge det nøje og opspore tæt, og det er så det, vi gør. Vi vil dele vores viden med de andre lande på den uformelle videokonference på torsdag.

Rasmus Nordqvist: Overordnet er det en ganske fin tilgang, men også her savner jeg lidt, at det globale perspektiv for alvor er med, og igen fordi jeg synes, at vi skal lære af den tid, vi alle sammen har været igennem. Vi har været rigtig gode fra europæisk side til at opkøbe og lægge billet ind på vacciner sammen, og det har virkelig hjulpet med til, at vi står stærkt – også her i Danmark.

Men en fremtidig strategi bliver altså nødt til at indeholde mekanismer, der sikrer, at vi ikke bare sidder og skraber til bunke i Europa. En helt naturlig del af en europæisk tilgang må være, at x procent af antallet af vacciner bliver fordelt globalt, og vi derudover sikrer, at eventuelle europæisk producerede vacciner sælges til lav- og mellemindkomstlande til produktionspriser. Den aktuelle situation, herunder hvad der sker i Indien, viser tydeligt, at det ikke er nok, at vi kan sikre os selv i Europa. Det globale skal altså understreges tydeligere i konklusionerne, og det synspunkt håber jeg, at regeringen vil støtte.

Søren Søndergaard: I starten, da vi begyndte at diskutere alt det her for halvandet år siden, der havde jeg forståelse for alle de spørgsmål, som regeringen stillede, og at man var bekymret for, at de store medicinalvirksomheder ikke ville være med længere, hvis man udfordrede dem for meget. Men efterhånden må jeg indrømme, at jeg synes, at regeringens vaccinstrategi virker mere og mere naiv. Det afspejles også i notatet til dagens møde.

Jeg vil gerne helt konkret spørge: Hvad er ministerens kommentar til den artikel, der blev bragt i internetmediet politico.eu forleden, hvor det hævdes, at alle de virksomheder, som har forhørt sig hos vaccineproducenter om et partnerskab om produktion, har fået nej? Det gælder bl.a. danske Bavarian Nordic. Eller er det usandt, hvad der stod i Politico? Forholder det sig tværtimod omvendt? Er det netop alle, der har henvendt sig, som har fået indledt et samarbejde? Eller står vi faktisk med et megastort problem, i kraft af at der er nogle medicinalvirksomheder, som sidder og holder på nogle rettigheder og udnytter deres monopoler, uanset hvor meget verden lider – ikke mindst den fattigste del af verden, hvor kun 0,2 pct. er blevet vaccineret?

Kim Valentin: Vaccinstrategien følger fire spor. Ingen af sporene handlede om, hvordan vi sikrer tredjeverdenslande. Hvordan kan det være?

Sundhedsministeren: Den diskussion, EU-landene skal føre på torsdag, handler om at sikre, at der vil være vacciner nok til de mulige revaccinationer og måske endda til sæsonmæssig vaccination i hvert fald i en periode. En del forskere mener, at vi skal være forberedte på et sådant scenarie. Nogle lande og regioner er foran EU, så det er vigtigt, at man fra EU's side er klar til at indgå de aftaler, der skal til med de virksomheder, som udvikler vaccinerne og er klar til at justere dem, så de kan håndtere fremkomsten af nye varianter og ny viden om immunitetens varighed. Vi ved endnu ikke, om man er immun resten af livet, eller om immuniteten vil fortage sig over tid, og om det i så fald er de 8 måneder, Sundhedsstyrelsen og vi opererer med nu. Det ville være skrækkeligt for Europa, men også for hele verden, hvis der på nuværende tidspunkt ikke investeres med dem, der faktisk kan investere, i at få udviklet og produceret tilstrækkeligt med egnede vacciner. Det er temmelig realistisk, at vi op mod næste vintersæson skal have en ny vaccine – det kan være en booster, det kan være en vaccine mod en bestemt variant, og det er ikke usandsynligt, at vi i 2022-2023, som dette møde handler om, skal have endnu én. Dermed ikke sagt, at vi regner med det som det mest sandsynlige, men det er i hvert fald ikke usandsynligt overhovedet, så det må man også tage højde for. Ellers synes jeg ikke, at man udviser rettidig omhu.

Når EU på den måde beslutter sig for at støtte videreudviklingen af vacciner, er det ikke kun for at sikre EU's egne borgere. Det er det også med til at sikre, at vaccinerne overhovedet udvikles, hvilket jo er forudsætningen for, at de kan tages i anvendelse andre steder. Erfaringen tilsiger, at man ikke kan lade det være op til store organisationer som WHO – og heller ikke til udviklingslandene

selv – at investere så meget, som det er nødvendigt her og nu. Den rekordhurtige udvikling af ny teknologi og nye vacciner skyldes, at bestemte lande, som har mulighed for det, har investeret så voldsomt, som har været tilfældet. EU vil desuden formentlig vil lægge op til, at man ikke kun støtter sig til en enkelt teknologi og en enkelt producent, men at man må lægge billet ind flere steder.

Det er ikke meningen, at de mange vacciner, vi får i overskud, skal forblive i køleskabe ude på SSI. Vi vil kunne begynde at sende vacciner, vi ikke selv skal bruge, andre steder hen. Det er således godt for den globale sundhed, at vi har EU til at sparke udviklingen fremad, til at investere i udviklingen og til at kunne donere vacciner eller på anden måde sikre, at man udbreder de vacciner, man har i overskud, over resten af verden.

NOT Jeg vil meget gerne levere et skriftligt svar til Søren Søndergaard om den omtalte Politico-artikel. Jeg har desværre ikke nået at læse den endnu. Men ud fra Søren Søndergaards resumé kan jeg ikke afvise, at det skulle være sandt. Det handler vel om, hvordan man definerer samarbejde. Bavarian Nordic har gerne villet samarbejde om den del af vaccineproduktionen, som handler om påfyldning, hvor de har særlig kompetence. Sanofi i Frankrig samarbejder mig bekendt også om vaccineproduktion. Men samarbejdet kan også handle om, at regeringerne hjælper med til at få flaskehalse i produktionsprocessen udvidet.

Så siger Søren Søndergaard, at regeringens vaccinstrategi virker naiv. Jeg medgiver, at producenterne tjener godt, og at deres aktier er helt i top. Men det er vel ikke så underligt, at det under en pandemi går godt for de virksomheder, der fremstiller vacciner. Det kunne man nok forudse. Desværre kunne vi ikke forudse, hvem der ville være i stand til at levere vaccinerne. Jeg må minde om, at det ikke er lykkedes for alle de virksomheder, der forsøgte at sætte en vaccineudvikling i gang.

Vi ville ønske, at mange ting forholdt sig anderledes. Men at have et globalt højteknologisk kapløb om at levere vacciner til Jordens befolkning under en pandemi er dog en fordel netop i en globaliseret verden. Det er heldigt, at pandemien ikke ramte os for 20 eller 40 år siden, hvor der slet ikke var samme deling af viden, samme grad af globalisering eller samme forskningsmæssige og teknologiske niveau med bl.a. udvikling af mRNA-vacciner. Nogle tjener milliarder af kroner på det – det medgiver jeg – men det intense kapløb kommer faktisk borgerne til gode, både i Danmark og i resten af verden.

Dermed har jeg næsten også svaret Kim Valentin. Det vil naturligvis gavne Danmark, hvis det lykkes os at sætte en kommerciel produktion i gang. Det arbejder vi hårdt på. Men det vil selvfølgelig også gavne den globale produktion, at vi får forøget produktionsapparatet. Det samme gælder for understøttelse af danske vaccinekandidater: Forskning og innovation er til gavn for hele verden.

Rasmus Nordqvist: Det er klart, at nogle regioner er foran Europa med vaccinerne. Visse lande har jo valgt at sælge deres borgeres sundhedsdata for at få vacciner; det tror jeg ikke, at vi skal misunde dem. Andre lande har valgt ikke at eksportere vacciner, men at holde på det hele selv – det vidner ikke om noget særlig stort globalt udsyn, så det synes jeg heller ikke, at vi skal misunde dem. Så jeg tror ikke, der er så mange steder at se hen. Jeg tror faktisk, at vi kan være ret glade for, hvordan det kører i EU med udrulningen af vacciner. I hvert fald finder jeg det imponerende, at vi, så kort tid efter at en pandemi bryder ud, kan være i gang med at vaccinere i så stort omfang –

også i Danmark specifikt. Jeg synes faktisk, at det er godt gået, og jeg misunder ikke nødvendigvis, at andre lande er foran, når man ser, med hvilke midler de har formået det.

Jeg efterspurgte et globalt spor i vaccinstrategien, og lidt karikeret svarede ministeren så, at det er enormt godt, at vi investerer i udvikling af disse vacciner, for det er ligesom lig med det globale spor. Men det centrale er, hvordan vi får vaccinerne ud til verdens befolkninger. Og det er jo ikke imponerende, at 99,8 pct. af vaccinerne foreløbig er gået til de rigeste lande i verden, mens kun 0,2 pct. er nået ud til lavindkomstlandene. Det kan ingen være stolte af, synes jeg, for det er ikke på nogen måde udtryk for solidaritet. Derfor ville det være interessant at høre, om ministeren virkelig mener, at det globale spor i en vaccinstrategi udelukkende handler om forskning og udvikling samt at donere lidt en gang imellem. Eller bør man indarbejde en anderledes solidarisk fordelingsmekanisme? Den eksisterende WTO-mekanisme, TRIPS-waiveren, har jo vist sig ikke at fungere. De rigeste har hidtil stået i vejen for en retfærdig fordeling, men nu har USA rykket sig, og heldigvis for det. Hvad gør vi så?

Dernæst: Når nu så stor en procentdel af den samlede investering i forskning og udvikling kommer fra offentlige kasser, mener jeg godt, vi kan kræve en større global solidaritet fra vaccineproducenternes side, især med tanke på deres enorme indtjening. Produktionskapaciteten skal udvides – ja – og det skal de nok tvinges til, fordi de gerne vil sidde på det hele. Ét er produktionen i Danmark; noget andet er at lytte til de lande, der siger, at de har vaccineproduktionskapacitet – f.eks. Sydafrika og Indien. Vi har diskuteret det mange gange, og jeg vil gerne understrege det endnu en gang.

Kim Valentin: Jeg er meget på linje med Rasmus Nordqvist på dette område. Vi har købt 34 mio. vaccinedoser i 2021 – vi får formodentlig ikke brug for dem alle sammen. Vi kunne jo godt melde ud, at de overskydende kan bruges andre steder. Jeg er klar over, at så kan der være nogle EU-lande, man skal dele med. Men hvad er strategien desangående? Hvad er vores plan med de overskydende vacciner? Det forekommer uklart.

Og man skal naturligvis være opmærksom på nye mutationer, som ministeren nævnte. Men er det ikke netop derfor, at vi bør inkludere et femte ben i vaccinstrategien, som handler om, hvordan vi hjælper verdens lande? Ellers får vi jo ikke bare en indisk variant, men også en mocambiquisk variant og en kenyansk variant og alle andre mulige varianter, fordi virus bare får lov at cirkulere og mutere over hele Jorden.

Søren Søndergaard: Lad mig først sige tak til sundhedsministeren for det enorme arbejde, han gør, og tak for mange gode resultater. Det er slet ikke dét. Al ros ufortalt i den sammenhæng synes jeg nu alligevel, at det er lidt naivt af ministeren at sige, at der er et kapløb om at levere vacciner til Jordens befolkning. For det er der jo ikke. Der er derimod et kapløb om at levere vacciner til den del af Jordens befolkning, som kan betale. Og sådan er det jo altid. Nu er det så bare sådan, som Kim Valentin var inde på, at vi er i den situation, at vi selv får problemer, hvis ikke man får givet til de der fattigrøve. Derfor har man oprettet forskellige institutioner, COVAX osv., for at få fordelt vacciner ud. Men der er desværre ikke noget kapløb om at få leveret vacciner til Jordens befolkning. Det har vi jo diskuteret mange gange, også med statsministeren, og hendes argument er stadig det samme, også det samme som for at tage til Israel i sin tid, nemlig at der var mangel på produktionskapacitet.

Nu kan vi så læse i Politico, at de, der henvender sig til medicinalfirmaerne med produktionskapacitet, får at vide, at det ikke har interesse. Bør regeringen ikke begynde at lytte, ikke bare til Enhedslisten og Socialistisk Folkeparti, men også til den amerikanske regering, og overveje at gribe ind over for patenterne? Det handler ikke om at klippe håret af en skaldet, og det handler heller ikke om, at producenterne ikke skal have penge for det. Det handler om, at man i denne meget vanskelige situation vælger, at deres profit bliver lidt mindre, end den ellers ville være blevet. Og det synes jeg bare ikke, at ministeren forholder sig til.

Vil ministeren give tilsagn om, at han ved næste forelæggelse i Europaudvalget har udvidet strategien med et femte spor, som klart beskriver, hvordan regeringen vil arbejde for og bidrage til, at det her problem også løses på internationalt plan?

Desuden vil jeg høre, om sundhedsministeren er tilfreds med de foreløbige konklusioner fra Det Europæiske Råd? Vil de udgøre et godt skridt fremad i indsatsen for at bekæmpe covid-19 på globalt plan, hvis de bliver vedtaget i deres nuværende udformning?

Sundhedsministeren: Jeg tror ikke, at jeg har mere at tilføje til de emner, statsministeren lige har svaret på. Men jeg skal nok svare på de andre elementer her.

Først til Rasmus Nordqvist: Man skal være tålmodig. Vi har kun lige selv fået vaccineret en fjerdedel af befolkningen, og vi har åbnet for lidt mere af samfundet, og det er rigtig fint og godt. Men det ændrer jo ikke ved, at vi er nødt til at have fuldt tryk på vaccinationen af vores europæiske befolkninger. De står og venter på at få lov til at blive vaccineret. Mange af mine kolleger kæmper med begrænset opbakning til vaccinationsprogrammerne i deres ellers velfungerende lande, selv om vaccinerne er nøglen til komme ud af pandemien. Vi må og skal sikre os, at nedlukningerne ikke kommer igen. Det er afgørende på alle planer – trivselsmæssigt, kulturelt, økonomisk, sundhedsmæssigt m.m. Vi er nødt til at lære af dette og lære på en måde, som kræver langt flere investeringer og med større sikkerhed i de forskellige spor.

Handler det globale spor udelukkende om donationer? Nej, men det handler jo også om den globale vaccineindsats, COVAX-initiativet, som partierne i Folketinget selv har været med til at finansiere, og som EU også er med til at finansiere. Og når vi taler om fire ben i strategien, er det et forsøg på at formulere det skarpt. Vi skal måske blive bedre til at formulere det, men det forholder sig sådan, at alle fire ben omfatter indsatser, der også kommer den globale folkesundhed til gode.

Så bliver der også spurgt ind til det, at vi har købt mange flere doser, end vores befolkningsstørrelse tilsiger. Nu ved vi for det første ikke, om de alle bliver leveret, og for det andet ved vi ikke, om alle bliver godkendt. Under alle omstændigheder er jeg utrolig glad for, at vi gjorde det, for da vi skulle træffe de beslutninger, vidste ingen, hvilke vacciner der ville komme først, eller hvilke der ville blive godkendt. Nu har Sundhedsstyrelsen jo i øvrigt besluttet at tage to vacciner ud af vores vaccinationsprogram – heller ikke det kunne vi forudse. Derfor vil jeg sige: Hvor er det godt med hver eneste Pfizer- og Moderna-vaccine, vi købte for et halvt år siden, og nu kommer CureVac forhåbentlig, for ellers ville vi bare have ventet i endnu længere tid. Og det er altså et kapløb. Der er kun to muligheder, befolkningen kan opnå immunitet på: enten ved at få sygdommen eller ved at få vaccinerne. Og det sidste er så meget bedre for folk. Det er bare vilkårene.

Om varianterne vil jeg sige, at det ikke er et spørgsmål om, hvor mange vi har, men hvor stor en epidemisk stigning de medfører. Vi følger den indiske variant nøje, men der kan jo komme nye. Før vi har global flokimmunitet, kan vi ikke sætte et endegyldigt punktum for denne pandemi. Der kan så også ske det, at sygdommen muterer over i en mindre farlig udgave, som man kender det fra den spanske syge efter nogle år. Det kan ikke afvises, at det ender på samme måde denne gang, men det ved vi jo ikke.

Hvad skal der så konkret ske med de doser, vi får leveret? Ja, de skal gøre gavn andre steder, og vi er i fuld gang med at undersøge hvor og hvordan. Sommetider får man i medierne indtryk af, at Danmark bare hamstrer og hamstrer, men vi har intet ønske om, at de kommer til at blive stående i køleskabe på SSI. Foreløbig har vi bare kun vaccineret 25 pct. af vores egen befolkning, og vi er ikke i en situation, hvor vi står med fyldte lagre.

Det kan godt lyde lidt for naivt, ja, Søren Søndergaard, at juble over dette kapløb. Du har sådan set en vigtig pointe – det vil jeg godt medgive – når du siger, at kapløbet ikke består så meget i at få vaccineret hele Jordens befolkning som i at være dem, der først er på markedet til lande, som har midler til at efterspørge dem. Det er nok det, der er den rigtige udlægning af vaccineindsatsen. Producenterne jagter kæmpestore fortjenester. Det betyder til gengæld, at de har et stort incitament, og markedet er jo langt fra mættet.

Hvad angår forhandlinger i WTO, patenter og TRIPS-waiveren må jeg henvise til udenrigsministeren, da det er hans ressort.

Til sidst: Jeg kan ikke give tilsagn om et nyt femte spor, men jeg kan give tilsagn om, at vi bliver bedre til at beskrive de globale perspektiver og globale gevinster inden for hvert af de fire eksisterende spor.

Kim Valentin: Regeringen bør nu overveje at få udtrykt den globale strategi i et femte spor. Det er det, vi efterspørger her.

Jeg noterer mig, at der p.t. ikke rigtig er nogen strategi for de doser, man ikke får brugt. Jeg har fuld forståelse for, at man måske ikke kan udtale sig skråsikkert om det, men var bare interesseret i at vide, hvor man står.

Mødet sluttede kl. 12.33.